

Predomina de molt l'ús en frases adv., de les quals la més corrent és: «de primer entubi, li llevà 'l barret y la pipa --- després li tirà 'ls brassos al coll», MVayreda, *Punyalada* xvii, 268; «de primer entuvi, vegi el senyor Bru» en Narcís Oller, «ja de primer *antuvi* se li havia fet simpàtic» en Pons i Massaveu. Menys corrent és fer-ne un veritable substantiu, i llavors sovint és també combinat amb *primer*, en frases certament ben expressives i bones, com aquestes: «disposava per un cas donat, entre mossos y pastors, d'una mitja dotzena d'armes, precaucions suficients per a sostenir un primer *entuvi*, però així y tot sempre era de tómer la falconada de l'Esparver», Vayreda, *Punyalada* xviii, 274. «Quan eixí d'aquell maleit infern rellicant damunt de la molsa --- va sentir un *primer antuvi* de llevar els punys al cel», PCoromines, *Supèrbia* iii (A *recés dels T.*, p. 231). Més tardanament es generalitza la forma d'*antuvi* (bastant usada per Carles Riba i coetanis), i justament és d'aquesta l'única de la qual trobo l'ús en un mallorquí, ben recent i gens tradicional: «consti, d'*antuvi*, que no volem fer cap suposició», MForteza (*Jueus Conv.*, p. 19).

Com a una prova més del caràcter adventici del mot podem pendre la forma alterada amb *-d-*, que es deu usar cap a la Costa Brava, i a la qual va renunciar Joaquim Ruyra: en l'article que va escriure defensant l'ús del bo i tradicional *pendre* (en lloc de l'arbitrari i innovador *prendre*), i com a exemple de la preferència que han de merèixer les formes ancorades en el passat perdurable de la llengua: «per això nosaltres, que sosteníem les nostres formes dialectals (selvataanes i empordaneses) *anduvi* i *anduvies*, no les sostenim ja, després que el senyor Montoliu, en un treball meritíssim,¹ ens ha demostrat que llur arrel és *ant-*: volem unir el nostre esforç al dels que diuen, segons la vella norma, *antuvi* i *antuvies* que són molts».

Contrastant amb aquest caràcter recent i escàs en cat., en cast. trobem el mot des de molt abans i enquadrat dins una important família. Nebr. (1495) i *PALC.* (1505) tradueixen el substantiu *antuvio* per «praevención, praecessio» i per l'àrab *taqđim* (102b15): aquest és el nom d'acció de *qaddam* «devancer, avancer, préferer» (Dozy, *Suppl.* II, 315b), ja àrab clàssic per a «faire marcher qn. en tête, le faire précéder les autres, le mettre à la tête» (el mateix *PALC.* dona al substantiu *taqđim* sentits concrets entorn de la idea de 'encapçalament, capitanatge': «mayordomía, maestradgo en orden ---», Dozy, 316b). Més important encara és que el verb *antuviarse*, *antuviar*, que Nebrija (*antuviarse*) explica per «praevénio, praecedo», va ser una constant en castellà des del S. XIII fins al XVII, de manera que allà apareix ja en textos d'antiguitat tan remota com el *Libro de Alexandre* (c. 1250, tots dos mss.): «quislo yo preguntur, ca non me dezié nada, / quién era o dont venié, o qual era su andada; / *antovios*<e> él, dixom <aq>esta paravla-<da>: / entiendo, Alexandre, qué te quiero hablar, / íx<e>te de Europa, passa <en> Ultramar, / avrás todos los regnos del mundo a ganar» (1107d), «*antuvios*<e> el rey, cuydólos alcançar» (1588a); de *an-*

tuviarse 'avançar-se, anticipar-se' els lexicògrafs n'han aplegat molts exemples des del S. XIII fins al XVI;² el participi-adjectiu *antuviado* apareix ja en la 1.ª Crón. Gral., c. 1295, en els *Castigos de D. Sancho*, princ. S. XIV (*tiempo antuviado*),³ i encara en Quevedo.

Avui amb el sentit de 'precipitat' viu encara en el SO. de Santander (García Lomas). I sembla que el vehicle de transmissió al català pogué trobar-se especialment en el castellà popular, i una mica ajargonat o murriesc, que correria entre la gent soldadesca, i en la turba bilingüe de les terres baixes valencianes, tenint en compte que *antuviada* «golpe de ventaja» figura en Torres Naharro (que visqué allà) i en un dels *romances de germanía* de Juan Hidalgo en el S. XVI:⁴ i de fet és en un valencià de mj. S. XVI, però escrivint una poesia castellana d'aquesta mena, en Joan Timoneda, on trobem el primer testimoni d'aquest grup de mots en terra nostra: «pues prestado hallastes / que yo llevo el manto, / ¿de dónde sacastes / vos dinero tanto? / Ya sé mi quebranto: / de los que *entuviais* / ---» (*BRAE* III, 564). I en cat.: «lo *entuvador* / de escarcelles / lo chich centelles». (G. Guerau de Montmajor, Val., 1586, còpia 1780, *RHi.* xxxiv, 561). Si hi afegim encara que el derivat *antuvión* és «acometimiento repentino» en Cervantes i en Lope de Vega⁵ (d'on prové l'*entuvio*, *ant-*, de Sanelo i Escrig), serà ja inútil de cercar més indicis de l'arrelament molt anterior i del caràcter més robust d'aquest mot en la llengua veïna que en la nostra. El verb *entuviar* de Timoneda va passar, però també com a manlleu, al mall. *entobiar* «engatusar, embaucar» (*DAG.*) i, amb influència del genú *entabonar*, «atontar»: «la ciutat de Montpeller y tot, *entobiada* pel centralisme francès, s'és recordada ---» (*AMAlcover*, *BDLC* IV, 1).

S'ha repetit, doncs, ací la història d'*AMOINAR*: mots del llenguatge pintoresc i familiar que han pres arrel en la nostra llengua, mentre anaven quedant cada vegada més desgastats i amb més regust de vellura en el castellà comú. En fi tinguem molt en compte que el mateix *antuviar* en castellà s'havia creat com una invenció —no sabem si gaire antiga— del llenguatge arcaic, segurament estranya encara al llatí vulgar.⁶ Car el seu primitiu, el verb *uviar* 'arribar', 'sortir a l'encontre', és un dels mots més vius en el castellà medieval, on el trobem pertot [1102] des del *Poema del Cid* i amb ampla difusió i varietat fonètica, semàntica, etc.: *DCEC* IV, 720b50ss.

En castellà es tracta, doncs, simplement d'un continuador del ll. *OBVIARE* 'sortir a l'encontre', al qual s'anteposà de vegades, en el llenguatge parlat d'Hispania, el prefix *ANTE-*, que pogué tenir caràcter merament reforçador i precisador del sentit. És clar que amb *OBVIARE* degué marxar de braçet l'adverbi *OBVIAM* 'a l'encontre, a trobar (algú)', tant o més clàssic que el verb i fins més usat, en combinacions com *obviam ire*, *prodire*, *se ferre*, *fieri*, tan freqüents en Ciceró, Plaute, etc. Fins és versemblant que una combinació com *ante obviam vagi tenir ja algun ús esporàdic i local en formes decadents del llatí vulgar: